

Dit rapport is een uitgave van het NIVEL in 2007. De gegevens mogen met bronvermelding (M.Pannekeet-Helsen, P.M. Rijken, L. Kok, P. Hop, *Aftrek buitengewone uitgaven 2005 door chronisch zieken en gehandicapten*, NIVEL 2007) worden gebruikt. Gezien het openbare karakter van NIVEL publicaties kunt u altijd naar deze pdf doorlinken.

Het rapport is te bestellen via receptie@nivel.nl.

Ga (terug) naar de website: <http://www.nivel.nl/>

Aftrek buitengewone uitgaven 2005 door chronisch zieken en gehandicapten

Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten

M.Pannekeet-Helsen, NIVEL

P.M. Rijken, NIVEL

Lucy Kok, SEO Economisch Onderzoek

Peter Hop, SEO Economisch Onderzoek

ISBN 97890-6905-835-1

<http://www.nivel.nl>

nivel@nivel.nl

Telefoon 030 2 729 700

Fax 030 2 729 729

©2006 NIVEL, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het NIVEL te Utrecht. Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
1.1 Doel	7
1.2 Achtergrond	7
1.3 Onderzoeksvragen	10
2 Methoden	11
2.1 Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten	11
2.2 Onderzoeksgroep	11
2.3 Data	12
3 Analyse	15
4 Resultaten	17
4.1 Gebruik BU 2005	17
4.1.1 Belastingaangifte	17
4.1.2 Attenderingswijze	17
4.1.3 Omvang van het gebruik van BU 2005	18
4.1.4 Kenmerken van gebruikers BU 2005	18
4.1.5 BU-gebruik in relatie tot BB-gebruik	20
4.2 Rechthebbend niet-gebruik BU 2005	22
4.2.1 Omvang van de groep rechthebbenden	22
4.2.2 Omvang van het rechthebbend niet-gebruik	23
4.2.3 Kenmerken van rechthebbende (niet-)gebruikers	24
4.2.4 Oorzaken en redenen van het rechthebbend niet-gebruik	26
5 Samenvatting en beschouwing	27
Referenties	31
Bijlagen	33

Voorwoord

Het Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG) is een landelijk representatief panel van circa 3.500 mensen met een chronische ziekte of handicap in de leeftijd vanaf 15 jaar. Het panel bestaat uit mensen met medisch gediagnosticeerde somatische chronische aandoeningen ('chronisch zieken') en mensen met matige of ernstige motorische of zintuiglijke beperkingen ('gehandicapten'). Uiteraard bevat het panel ook mensen die zowel chronisch ziek als gehandicapt zijn.

Vanaf 1998 worden gegevens verzameld over de zorg- en leefsituatie van mensen met een chronische ziekte of handicap door middel van halfjaarlijkse schriftelijke enquêtes en jaarlijkse telefonische peilingen. De resultaten van deze peilingen worden gerapporteerd in kernrapporten, factsheets en wetenschappelijke artikelen. Voor de opzet en instandhouding van het NPCG alsmede het onderzoek dat met de verzamelde gegevens wordt uitgevoerd is subsidie verleend door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Voor de programmering van de onderzoeksthema's is een programmacommissie ingesteld. Deze programmacommissie bestaat uit vertegenwoordigers van beide subsidiënten, de CG-Raad, het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het NIVEL.

Mensen met een chronische ziekte of handicap staan vaak voor onevenredig hoge ziektekosten. De aftrekregeling voor buitengewone uitgaven (BU) wordt, naast de BB, beschouwd als een belangrijke regeling ter compensatie van deze hoge ziektekosten. Om die reden heeft de overheid zich de afgelopen jaren ingespannen om de bekendheid met en het gebruik van deze regeling (en andere vergoedings- en compensatieregelingen) te vergroten. Voorbeelden hiervan zijn de publieksvoorlichtingscampagne door middel van brochures, informatie in landelijke en regionale bladen en doelgroepbladen en via radio en televisie, het gericht aanschrijven van specifieke doelgroepen zoals thuiszorggebruikers, AOW-ers en mensen met een WAJONG-uitkering en het versturen van voorgevulde belastingformulieren.

Om te kunnen beoordelen of de inspanningen ter stimulering van het BU-gebruik onder rechthebbende chronisch zieken en gehandicapten hun vruchten afwerpen, heeft NIVEL (in samenwerking met SEO Economisch Onderzoek) zowel vorig jaar als dit jaar onderzoek gedaan naar het gebruik en niet-gebruik van de BU. Voor u ligt het rapport over het gebruik en niet-gebruik van de BU betreffende het belastingjaar 2005.

Utrecht, maart 2007

1 Inleiding

1.1 Doel

Dit onderzoek heeft tot doel om inzicht te verschaffen in de omvang van het gebruik en het rechthebbend niet-gebruik van de aftrekregeling voor buitengewone uitgaven (BU) over 2005 onder chronisch zieken en gehandicapten. Rechthebbend niet-gebruik impliceert dat men geen gebruik heeft gemaakt van de BU 2005, terwijl men daarvoor volgens berekening van het inkomen en de ziektekosten wel in aanmerking komt. Behalve in de omvang van het gebruik en het rechthebbend niet-gebruik, dient het onderzoek inzicht te verschaffen in de kenmerken van gebruikers en niet-gebruikers en de redenen of oorzaken van het niet-gebruik. Bij dit laatste wordt ook aandacht besteed aan het gebruik van de regeling Bijzondere bijstand als alternatieve compensatiemogelijkheid.

1.2 Achtergrond

Mensen met een chronische ziekte of handicap hebben vanwege hun ziekte of handicap soms hoge eigen uitgaven. Naast de premie voor de ziektekostenverzekering, kunnen deze uitgaven bestaan uit eigen bijdragen voor zorg of aanpassingen, bijvoorbeeld voor thuiszorg of woningaanpassingen, uitgaven aan niet of gedeeltelijk vergoede zorg, extra uitgaven aan levensonderhoud, bijvoorbeeld aan bepaalde voeding of hogere vervoerskosten omdat men geen gebruik kan maken van het openbaar vervoer. Onder bepaalde voorwaarden kunnen mensen met een chronische ziekte of handicap of ouderen die dergelijke uitgaven hebben in aanmerking komen voor compensatie. Voor volwassen chronisch zieken en gehandicapten bestaan er twee compensatieregelingen: de regeling Bijzondere bijstand (BB) binnen de Wet werk en bijstand en de aftrekregeling voor buitengewone uitgaven (BU) binnen de Wet inkomstenbelasting. Bijzondere bijstand kan worden aangevraagd voor uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende noodzakelijke uitgaven die niet uit het eigen inkomen of vermogen kunnen worden betaald en die niet in aanmerking komen voor vergoeding uit een andere bron. De regeling wordt uitgevoerd door de gemeenten en is vooral bedoeld voor mensen met een inkomen op of rond het sociaal minimum. Gemeenten kunnen tevens categoriale bijzondere bijstand verlenen aan chronisch zieken, gehandicapten en 65-plussers. In dat geval hoeven mensen uit deze doelgroepen hun kosten niet aan te tonen; de gedachte achter deze categoriale regeling is dat men ervan uitgaat dat deze groepen vaak extra kosten hebben. Gemeenten zijn overigens niet verplicht een categoriale regeling aan te bieden. Is de BB vooral een compensatiemogelijkheid voor de lagere inkomensgroepen, de BU kan worden aangewend door alle inkomensgroepen. Men kan gebruik maken van de BU, wanneer de eigen uitgaven aan ziekte of handicap¹ in verhouding tot het inkomen onevenredig hoog zijn. Doordat men de uitgaven aan ziekte of handicap mag aftrekken

¹ Ook een aantal andere kosten – niet voortvloeiend uit ziekte of handicap -, bijvoorbeeld eigen kosten bij bevalling of adoptie, kunnen in aanmerking komen voor belastingaftrek krachtens de BU.

van het belastbaar inkomen, wordt het belastbaar inkomen verlaagd waardoor men minder inkomstenbelasting verschuldigd is en daardoor bijvoorbeeld te veel betaalde loonbelasting terugkrijgt. De aansluitende subsidieregeling Tegemoetkoming buitengewone uitgaven (Tbu) zorgt ervoor dat ook mensen die weinig of geen inkomstenbelasting hoeven te betalen (omdat ze weinig of geen inkomen hebben) een vergoeding van hun buitengewone uitgaven kunnen krijgen.

In 2004 is de BU aangepast met als doel chronisch zieken en gehandicapten beter te kunnen compenseren voor de meerkosten die zij maken vanwege hun ziekte of handicap. Hiertoe wordt in de nieuwe regeling een onderscheid gemaakt tussen algemene uitgaven, specifieke uitgaven en overige buitengewone uitgaven (zie Box 1). De algemene uitgaven en de overige buitengewone uitgaven worden beschouwd als normale of incidentele uitgaven die elke Nederlander heeft of kan hebben. Specifieke uitgaven zouden vooral door chronisch zieken en gehandicapten worden gemaakt. De specifieke uitgaven kunnen onder bepaalde voorwaarden worden verhoogd door middel van het chronisch ziekenforfait en een vermenigvuldigingsfactor, waardoor een groter bedrag aftrekbaar wordt. Het chronisch ziekenforfait (CZ-forfait) is een bedrag van € 787 dat bij de specifieke uitgaven mag worden opgeteld, indien deze uitgaven hoger zijn dan € 311 én men niet in aanmerking komt voor het ouderdoms- of arbeidsongeschiktheidsforfait (AO-forfait). Voor het CZ-forfait geldt, evenals voor het ouderdoms- en het AO-forfait, dat verdubbeling van het bedrag mogelijk is, indien men gezamenlijk met een partner aangifte doet en deze ook in aanmerking komt voor het forfait. Bij een drempelinkomen² van maximaal € 30.357 mag men bovendien het bedrag aan specifieke uitgaven met 65% verhogen. De genoemde bedragen gelden voor de belastingaangifte over 2005.

De BU wordt, naast de BB, beschouwd als een belangrijke regeling ter compensatie van onevenredig hoge ziektekosten van mensen met een chronische ziekte of handicap en ouderen. Om die reden heeft de overheid zich de afgelopen jaren ingespannen om de bekendheid met en het gebruik van deze regeling (en andere vergoedings- en compensatieregelingen) te vergroten. Voorbeelden hiervan zijn de publieksvoorlichtingscampagne door middel van brochures, informatie in landelijke en regionale bladen en doelgroepbladen en via radio en televisie, het gericht aanschrijven van specifieke doelgroepen zoals thuiszorggebruikers, AOW-ers en mensen met een WAJONG-uitkering en het versturen van vooringevulde belastingformulieren.

Vorig jaar is door NIVEL en SEO Economisch Onderzoek met subsidie van het ministerie van SZW onderzoek uitgevoerd onder de leden van het Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten naar de omvang van het gebruik en het rechthebbend niet-gebruik van de BU 2004 (Rijken & Janssens, 2005; Pannekeet-Helsen & Rijken, 2005). Aanleiding voor dit onderzoek was de ongerustheid in de Tweede Kamer over het mogelijke ondergebruik van de BU (motie Noorman-Den Uyl; spoeddebat TK 7 april 2005). Uit dit onderzoek bleek dat ruim een derde van de mensen met een lichamelijke chronische ziekte of handicap van 25 jaar en ouder de BU 2004 had benut, terwijl naar schatting circa driekwart van deze groep in aanmerking kwam voor belastingaftrek krachtens de BU. Van degenen die volgens berekening van hun inkomen en ziektekosten

² Het drempelinkomen is het belastbaar inkomen voor de persoonsgebonden aftrek.

Box 1 Algemene uitgaven, specifieke uitgaven en overige ziektekosten of buitengewone uitgaven die vallen onder de BU 2005

BU-indeling	Aftrekbare uitgaven*
Algemene uitgaven	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Premies ziekenfonds: werkgevers- en werknemersdeel en nominale premie minus de teruggekregen no-claim ▪ Premies (aanvullende) particuliere ziektekostenverzekering ▪ Ouderdomsforfait à € 787 pp ▪ Arbeidsongeschiktheidsforfait à € 787 pp
Specifieke uitgaven	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorgescreven geneesmiddelen ▪ Huisapotheek à € 23 pp ▪ Hulpmiddelen en aanpassingen ▪ Verpleging / verzorging (eigen bijdrage AWBZ of eigen uitgaven boven PGB) ▪ Vervoer naar arts of ziekenhuis, ambulance vervoer ▪ Extra kosten van sociaal vervoer ▪ Extra gezinshulp vanwege ziekte of handicap (niet AWBZ) boven drempelbedrag ▪ Extra uitgaven voor kleding en beddengoed (standaardforfait à € 310; in sommige gevallen € 775) ▪ Dieet op doktersvoorschrift (vast bedrag afh. van soort dieet) ▪ Psychosociale zorg
Overige buitengewone uitgaven	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Medische zorg (huisarts, tandarts, specialist) ▪ Paramedische zorg (o.a. fysiotherapie, revalidatie) ▪ Verpleging niet geldend als specifieke uitgaven ▪ Reiskosten vanwege ziekenbezoek ▪ Rente van schulden voor ziektekosten van voor 2001 ▪ Bevalling en kraamhulp ▪ Adoptie ▪ Begrafenis, crematie

* Genoemde uitgaven zijn onder bepaalde voorwaarden aftrekbaar, soms boven bepaald drempelbedrag of voor vast bedrag (forfait)

in aanmerking kwamen voor de BU, had 60% geen gebruik gemaakt van de regeling. De belangrijkste oorzaak van het niet-gebruik onder deze rechthebbenden was dat men dacht niet in aanmerking te komen voor aftrek van ziektekosten (53% van de rechthebbende niet-gebruikers). Daarnaast had 40% geen belastingaangifte gedaan en 7% had andere redenen om de BU niet te benutten. Drie procent van de chronisch zieken en gehandicapten die de BU niet hadden gebruikt, had in 2004 wel bijzondere bijstand aangevraagd.

Om te kunnen beoordelen of de inspanningen ter stimulering van het BU-gebruik onder rechthebbende chronisch zieken en gehandicapten hun vruchten afwerpen, heeft het ministerie van SZW het NIVEL gevraagd om opnieuw onderzoek te doen naar het gebruik en niet-gebruik van de BU. In dit rapport wordt dit onderzoek beschreven. Het gaat om het gebruik en niet-gebruik van de BU over 2005, zoals dat in april 2006 onder de chronisch zieke en gehandicapte leden van het NPCG is bevraagd. Het NIVEL heeft hierbij opnieuw samengewerkt met SEO Economisch Onderzoek.

1.3 Onderzoeksvragen

Gebruik BU 2005

1. Welk deel van de mensen met een chronische ziekte of handicap heeft over 2005 belastingaangifte gedaan?
2. Houdt het al of niet belastingaangifte doen verband met de wijze waarop men is geattendeerd op het doen van aangifte?
3. Welk deel van de mensen met een chronische ziekte of handicap heeft de BU 2005 benut?
4. Welke kenmerken heeft deze groep BU-gebruikers ten opzichte van de niet-gebruikers?
5. Hangt het al of niet gebruiken van de BU samen met het al of niet gebruiken van de BB?

Rechthebbend niet-gebruik BU 2005

6. Welk deel van de mensen met een chronische ziekte of handicap komt in aanmerking voor aftrek krachtens de BU 2005?
7. Welk deel van de mensen met een chronische ziekte of handicap die recht hebben op belastingaftrek krachtens BU 2005 heeft de mogelijkheid niet benut?
8. Welke kenmerken heeft de groep rechthebbende niet-gebruikers ten opzichte van de gebruikers van de BU?
9. Welke redenen hebben rechthebbende niet-gebruikers om geen gebruik te maken van de BU?

2 Methoden

2.1 Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten

Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van gegevens die in april 2006 verzameld zijn binnen het onderzoeksprogramma Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten (NPCG). Het NPCG is een vervolg op het Patiëntenpanel Chronisch Zieken (PPCZ; Rijken & Bensing, 2000), waarin sinds 1998 jaarlijks gegevens werden verzameld bij chronisch zieken over hun financiële situatie. Met ingang van 2005 is het panel verbreed tot een landelijk representatief panel van circa 3.500 chronisch zieken en gehandicapten van 15 jaar of ouder. De panelleden zijn geworven via huisartsenpraktijken (landelijke steekproef) en via twee bevolkingsonderzoeken, het Aanvullend Voorzieningsgebruik Onderzoek 2003 (AVO; SCP) en het Woningbehoefte Onderzoek 2002 (WBO, VROM). In de huisartsenpraktijken zijn chronisch zieken geselecteerd. Deze mensen hebben in hun instroomvragenlijst voor het panel een screeningsinstrument ingevuld waarmee de aanwezigheid van fysieke beperkingen bij deze mensen kon worden vastgesteld. Uit het AVO en het WBO werden mensen uitgenodigd om aan het panel deel te nemen, indien zij hadden toegestemd in herbenadering én positief scoorden op een screeningsinstrument ter vaststelling van (matige en ernstige) fysieke beperkingen. Van deze mensen zijn eveneens de medische gegevens (over de aanwezigheid van chronische ziekten) opgevraagd bij hun huisarts, indien zij daarvoor toestemming hadden gegeven. Van beide delen van het panel hebben we dus gegevens over de aanwezige chronische ziekten en over de aanwezige fysieke beperkingen.

2.2 Onderzoeksgroep

In april 2006 is een enquête onder de leden van het NPCG gehouden waarin gegevens zijn verzameld over de financiële situatie van deze mensen. De vragenlijst werd door 3.210 mensen ingevuld (netto respons: 85.4%). Conform de eerder uitgevoerde onderzoeken, zijn voor dit onderzoek de gegevens van NPCG-leden van 15 t/m 24 jaar buiten beschouwing gelaten vanwege het feit dat deze jongste panelleden vaak nog niet zelfstandig een huishouding voeren. Ook panelleden met specifieke diagnoses die in huisartsenpraktijken extra waren geselecteerd voor andere onderzoeksdoeleinden³ zijn hier buiten beschouwing gelaten. De uiteindelijke onderzoeksgroep bestaat hiermee uit 2.431 mensen. Bijlage 1 bevat een overzicht van de samenstelling van deze groep naar een aantal achtergrondkenmerken. De steekproef verschilt niet met die van vorig jaar op de genoemde kenmerken.

³ Voor een afzonderlijke ziektespecifieke monitor van mensen met astma en COPD.

2.3 Data

De NPCG-gegevens die voor dit onderzoek zijn gebruikt zijn grotendeels afkomstig uit de enquête van april 2006. Daarnaast is een aantal achtergrondkenmerken van de respondenten meegenomen in de analyses. De achtergrondkenmerken zijn eerder verzameld door middel van een basisvragenlijst. Enkele gegevens komen uit de enquête van mei 2005.

Achtergrondkenmerken

Leeftijd (25 – 44 jaar, 45 – 64 jaar, 65+), opleidingsniveau (vijf categorieën), aantal lichamelijke beperkingen (vier categorieën), netto inkomensklasse van het huishouden (zes categorieën), voornaamste inkomensbron van het huishouden (betaalde baan/inkomen uit eigen onderneming, pensioen/vermogen, AOW, arbeidsongeschiktheidsuitkering, andere uitkering), al of niet hoofdkostwinnerschap, huishoudensamenstelling (alleenstaand 65-, alleenstaand 65+, paren 65-, paren 65+), ernst van de beperkingen (3 categorieën: geen/licht, matig, ernstig), gebaseerd op de SCP-beperkingenmaat (De Wit, 1997; De Klerk et al., 2006).

Inkomen

Het verzamelinkomen is geschat op grond van het netto huishoudinkomen in 2005 en andere kenmerken van het huishouden. (Zie bijlage 5 voor de berekening).

Specifieke uitgaven

In de enquête van april 2006 is gevraagd naar de eigen uitgaven in 2005 aan geneesmiddelen op recept, geneesmiddelen zonder recept, verbandmiddelen, hulpmiddelen en aanpassingen (gespecificeerd), eigen bijdrage voor tijdelijke opname in een verpleeghuis of revalidatiecentrum, eigen bijdrage voor thuiszorg in natura, kosten voor eigen rekening bij een PGB, andere (niet AWBZ-gefinancierde) uitgaven vanwege ziekte of handicap voor gezinshulp, psychosociale zorg, vervoerskosten naar/van arts en ziekenhuis en ambulance, extra kosten voor sociaal vervoer, extra kosten voor kleding en beddengoed, en dieetkosten. Voor de aftrek van geneesmiddelen zonder recept (huisapothek) en dieetkosten gelden binnen BU 2005 echter forfaitaire bedragen, evenals voor extra kosten voor kleding en beddengoed. Van deze forfaitaire bedragen zal bij de berekening van de hoogte van de aftrekbare specifieke uitgaven worden uitgegaan.

Overige aftrekbare ziektekosten

In de enquête van april 2005 is gevraagd naar de premies voor het ziekenfonds en naar de premies voor de particuliere ziektekostenverzekering, die men in 2005 zelf betaalde. In de enquête van april 2006 is gevraagd of men over 2005 no-claim teruggaaf heeft gehad en zo ja, hoeveel. In deze enquête zijn tevens de eigen uitgaven (eigen bijdragen, eigen risico's, onverzekerde zorg) over 2005 aan huisarts, specialist, tandarts, paramedici en ziekenhuisopname bevraagd.

Belastingaangifte

In de NPCG-enquête van april 2006 is gevraagd of men over 2005 belastingaangifte heeft gedaan of dat nog gaat doen. Daarbij werd ook gevraagd of men alleen of samen met een

fiscale partner aangifte had gedaan of ging doen. Tevens is gevraagd of men begin 2006 post had ontvangen van de Belastingdienst en zo ja, of dat alleen een brief was waarin stond vermeld dat men aangifte moest doen, een brief waarin men werd uitgenodigd om aangifte te doen of een brief waarbij een al zoveel mogelijk ingevuld aangifteformulier was bijgevoegd.

Gerapporteerd gebruik BU

Aan degenen die aangaven belastingaangifte te hebben gedaan of dat nog van plan waren te gaan doen is gevraagd of zij ziektekosten of andere kosten als buitengewone uitgaven hadden afgetrokken (of zouden gaan doen). Indien men dit bevestigde, werd gevraagd naar het totale bedrag aan buitengewone uitgaven dat men had kunnen aftrekken. Indien men de BU niet had gebruikt, werd gevraagd naar de reden van niet-gebruik (vanwege niet halen van de drempel of om andere redenen).

Gerapporteerd gebruik BB

In de enquête van april 2006 waren twee vragen over de BB opgenomen. De eerste vraag was of men in 2005 een aanvraag voor bijzondere bijstand bij de gemeente had ingediend en zo ja, waarvoor. De tweede vraag luidde of men in 2005 van de gemeente een bedrag had ontvangen vanwege het feit dat men chronisch ziek, gehandicapt of 65-plusser was en zo ja, hoe hoog het ontvangen bedrag was. Deze laatste vraag had betrekking op de categoriale regeling voor bijzondere bijstand.

3 Analyse

De onderzoeksvragen 1 t/m 5 zijn beantwoord door middel van beschrijvende statistiek. De analyses behelzen frequentieverdelingen en kruistabellen. Om na te gaan of er een samenhang bestaat tussen bepaalde gegevens, bijvoorbeeld de wijze waarop men door de Belastingdienst is benaderd en het al of niet belastingaangifte hebben gedaan, is bij de kruistabellen gebruik gemaakt van een associatiemaat, te weten Cramer's V. Hierbij is een p-waarde van .01 gehanteerd als criterium voor significantie. Deze keuze is gebaseerd op het feit dat door de vele toetsingen die zijn gedaan er sprake kan zijn van kanskapitalisatie.

Voor onderzoeksvraag 6 heeft SEO Economisch Onderzoek gebruik gemaakt van een eerder ontwikkeld model om de werking van de BU te simuleren (Janssens et al., 2005, zie hiervoor bijlage 5). Dit simulatiemodel berekent voor elke respondent op grond van het geschatte verzamelinkomen en de gerapporteerde ziektekosten of de betreffende persoon recht heeft op BU. Vervolgens is het recht op BU in een kruistabel afgezet tegen het gerapporteerde gebruik van de BU, zodat de omvang van het rechthebbende niet-gebruik (onderzoeksvraag 7) zichtbaar wordt. Tenslotte is de groep rechthebbende niet-gebruikers beschreven naar hun achtergrondkenmerken en de hoogte van hun specifieke uitgaven en andere aftrekbare uitgaven en zijn deze vergeleken met die van de BU-gebruikers (kruistabellen en Cramer's V voor de achtergrondkenmerken; t-toetsen voor onafhankelijke steekproeven voor de vergelijking van de hoogte van de specifieke uitgaven en de overige aftrekbare uitgaven).

Om te corrigeren voor een licht onevenredige verdeling van chronisch zieken en gehandicapten in de onderzoeksgroep ten opzichte van die in de populatie, zijn de gegevens gestandaardiseerd met behulp van een weegfactor. Voor een verantwoording van de schatting van de verhouding in de standaardpopulatie naar achtergrondkenmerken verwijzen we naar bijlage IV uit het rapport 'Kerngegevens Zorg 2005' (Calsbeek et al., 2006). Zowel de gewogen gegevens als de ongewogen gegevens zijn weergegeven in Bijlage 1 verdeeld over sociaal-demografische kenmerken. Alle gegevens in dit rapport zijn berekend op de gewogen gegevens.

Teneinde de resultaten van dit onderzoek te kunnen vergelijken met die van vorig jaar is vervolgens nagegaan of de samenstelling van de onderzoeksgroep naar achtergrondkenmerken overeenkomt met de onderzoeksgroep van vorig jaar. Dit bleek inderdaad het geval, dus er hoefde niet gecorrigeerd te worden voor afwijkingen in achtergrondkenmerken. Bijlage 1 bevat een overzicht van de samenstelling van de onderzoeksgroep. Let wel: vergelijkingen met gegevens van vorig jaar zijn niet statistisch getoetst. Genoemde verschillen zijn dus slechts beschrijvend van aard.

4 Resultaten

4.1 Gebruik BU 2005

4.1.1 Belastingaangifte

Om gebruik te kunnen maken van de BU dient men in elk geval belastingaangifte te doen. Daarom is in de enquête van april 2006 allereerst gevraagd of men aangifte over 2005 had gedaan (of nog ging doen). De gegevens laten zien dat 18% van de chronisch zieken en gehandicapten geen aangifte over 2005 heeft gedaan. Driekwart (75%) heeft wel aangifte gedaan en 7% van de respondenten gaf aan dit alsnog te zullen gaan doen. In tabel 4.1 staan deze gegevens nog eens uitgesplitst naar de groepen chronisch zieken en gehandicapten afzonderlijk.

Tabel 4.1 Aandeel chronisch zieken en gehandicapten dat wel en geen belastingaangifte heeft gedaan over 2005

	Chronisch ziek %	Gehandicapt %	Totale groep %
Wel aangifte gedaan	78	72	75
Nog niet gedaan, maar gaat het wel doen	8	7	7
Geen aangifte gedaan	15	21	18

Ten opzichte van de gegevens van vorig jaar is er een lichte stijging van het percentage aangiftes onder chronisch zieken en gehandicapten, van ca. 2 procent over de totale groep (was toen 73%). Ook het aantal panelleden dat zegt nog aangifte te gaan doen is 2% hoger dan dat van vorig jaar.

4.1.2 Attenderingswijze

Om het gebruik onder doelgroepen te stimuleren heeft de belastingdienst een aantal mensen per brief geattendeerd op het doen van belastingaangifte. Deze brief kent drie varianten: een brief met de tekst dat het doen van aangifte verplicht is, een brief met een uitnodiging om aangifte te doen, en een brief met een deels voorgevuld aangifteformulier. Van de panelleden uit deze onderzoeksgroep rapporteert ruim driekwart een van de vormen van post te hebben ontvangen: 50% heeft een 'verplichtende' brief ontvangen, 15% heeft een uitnodigende brief ontvangen, en 11% een brief met een deels voorgevuld formulier. De overige panelleden hadden geen post ontvangen (17%) of wisten het niet meer (6%).

De wijze waarop men geattendeerd is op het doen van belastingaangifte blijkt samen te hangen met het al dan niet feitelijk doen van aangifte (Cramer's $V = .43$, $p < .000$). Tabel 4.2. laat een duidelijk verschil zien tussen mensen die wel post van de belastingdienst hebben ontvangen en mensen die het niet meer weten of geen post hebben ontvangen: het percentage mensen dat daadwerkelijk aangifte gedaan heeft is minimaal 80 in de groepen

die enigerlei uitnodiging tot aangifte hebben ontvangen, terwijl datzelfde percentage respectievelijk 29 en 54 is in de groepen die rapporteren geen post van dien aard te hebben ontvangen of het niet meer te weten. Het percentage dat géén aangifte doet is het grootst in de groep die geen post heeft ontvangen (68%) en het kleinst in de groep met de ‘verplichte aangifte’ brief (5%). Opmerkelijk is het gegeven dat een voorgevuld formulier niet meer aangiftes oplevert dan alleen een brief met een uitnodiging. Wel dient opgemerkt te worden dat de verschillende attenderingsvarianten niet gelijk en willekeurig over de steekproef verdeeld zijn, waardoor we voorzichtig moeten zijn met conclusies over de effecten ervan.

Tabel 4.2 Gerapporteerde attenderingswijze belastingdienst en het doen van aangifte.

	Wel aangifte gedaan	Nog niet gedaan, maar gaat het wel doen	Geen aangifte gedaan	% Van de totale groep per attenderings- wijze
	%	%	%	
Brief ontvangen waarin stond dat men belastingaangifte moest doen	87	8	5	50
Brief met een uitnodiging om belastingaangifte te doen.	84	10	7	15
Brief met een al ingevuld formulier om belastingaangifte te doen	80	8	12	11
Geen post van de Belastingdienst ontvangen	29	3	68	17
Weet het niet meer	54	11	34	6

4.1.3 Omvang van het gebruik van BU 2005

Uit analyse van de gegevens van alle respondenten komt naar voren dat 44% van de mensen met een chronische ziekte of handicap de BU 2005 heeft gebruikt. Dit is een forse toename ten opzichte van vorig jaar: toen gaf 35% van de deelnemende panelleden aan gebruik te hebben gemaakt van de BU regeling. Van de chronisch zieken heeft 42% de BU 2005 gebruikt; van de gehandicapten 58%.

4.1.4 Kenmerken van gebruikers BU 2005

Tabel 4.3 laat de kenmerken van de gebruikers van de BU 2005 zien ten opzichte van de kenmerken van niet-gebruikers. Voor alle duidelijkheid: de groep niet-gebruikers bevat iedereen die aangeeft de BU 2005 niet te hebben gebruikt, ongeacht of ze al dan niet voor de aftrek in aanmerking komen. In paragraaf 4.2 wordt ingegaan op de kenmerken van de rechthebbende niet-gebruikers. Uit tabel 4.3 komt naar voren dat het gebruik van de BU significant samenhangt met de leeftijd van de chronisch zieke/gehandicapte, de samenstelling van diens huishouden, het netto maandinkomen van het huishouden, de voornaamste inkomensbron van het huishouden en de ernst van de beperkingen die men heeft. Over het algemeen zijn de verbanden zwak (Cramer's $V \leq .20$). Het opleidingsniveau van de chronisch zieke/gehandicapte en het feit of men wel of niet zelf de hoofdkostwinner is hangen niet significant samen met het gebruik van de aftrekregeling over 2005.

Tabel 4.3 Kenmerken van gebruikers ten opzichte van niet-gebruikers van de BU 2005

	Gebruikers %	Niet- gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.13 (.000)
25 – 44 jaar	10	15	
45 – 64 jaar	41	48	
65 jaar en ouder	49	37	
Opleiding			.06 (ns)
Geen, lagere school, LBO	45	45	
(M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	21	17	
MBO	13	16	
HBS, HAVO, VWO, MMS	6	7	
HBO, WO	14	15	
Samenstelling huishouden			.14 (.000)
Alleenstaand 65-	12	13	
Alleenstaand 65+	19	18	
Paar 65-	36	46	
Paar 65+	30	19	
Alleenstaand 65- met kinderen	3	4	
Netto maandinkomen van het huishouden in 2006			.11 (.000)
minder dan € 850	6	7	
€ 850 – 1.450	39	33	
€ 1.450 – 1.900	22	20	
€ 1.900 – 2.300	15	13	
€ 2.300 – 2.700	8	9	
€ 2.700 – 3.300	8	10	
meer dan € 3.300	4	8	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.20 (.000)
Betaalde baan	25	40	
Pensioen, vermogen	18	16	
AOW	37	30	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	16	7	
Andere uitkering	4	7	
Hoofdkostwinnerschap			.02 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	63	62	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	37	39	
Ernst van de beperkingen			.20 (.000)
Geen of lichte beperkingen	30	46	
Matige beperkingen	42	39	
Ernstige beperkingen	28	15	

Chronisch zieken en gehandicapten die aangeven de BU 2005 te hebben gebruikt zijn gemiddeld wat ouder dan degenen die aangeven de BU niet te hebben gebruikt. Gebruikers van de BU van 65 jaar en ouder wonen vaker samen met een partner dan niet-gebruikers uit die leeftijdscategorie. De gebruikers hebben wat vaker een netto huishoudinkomen net boven het sociaal minimum (€ 850-1.450 per maand) dan de niet-gebruikers.

Samenhangend met het feit dat BU-gebruikers gemiddeld wat ouder zijn, hebben zij vaker AOW en minder vaak een betaalde baan als voornaamste inkomensbron van het huishouden.

Daarnaast hebben BU-gebruikers vaker een arbeidsongeschiktheids-uitkering als voornaamste bron van inkomsten. Ook hebben BU-gebruikers gemiddeld ernstiger beperkingen dan niet-gebruikers. Deze verdeling komt overeen met het beeld dat in het rapport over de BU 2004 naar voren kwam.

In bijlage 2 is tabel 4.3 opnieuw weergegeven, maar nu alleen gebaseerd op de gegevens van de chronisch zieke panelleden. Bijlage 3 bevat dezelfde informatie van de gehandicapte panelleden. De gevonden verbanden met achtergrondkenmerken zijn over het algemeen wat sterker onder chronisch zieken dan onder gehandicapten.

In bijlage 4 wordt tenslotte het gebruik van de BU 2005 per subgroep van de chronisch zieken en gehandicapten weergegeven. In feite is de tabel in bijlage 4 een iets andere weergave van de informatie die in tabel 4.3 wordt gegeven.

4.1.5 BU-gebruik in relatie tot BB-gebruik

Om na te gaan of niet-gebruik mogelijk voorkomt als gevolg van het reeds gebruikt hebben van een andere compensatieregeling voor extra uitgaven vanwege ziekte of handicap, namelijk de regeling voor Bijzondere Bijstand, bekijken we de samenhang tussen gebruik van de BU en gebruik van de BB. Men kan bijzondere bijstand aanvragen voor uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende noodzakelijke uitgaven die niet uit het eigen inkomen of vermogen kunnen worden betaald en bovendien niet in aanmerking komen voor vergoeding uit een andere bron. Gemeenten kunnen tevens categoriale bijzondere bijstand verstrekken voor de kosten van chronische ziekte of handicap. In de enquête van april 2006 is aan alle respondenten gevraagd of zij in 2005 een aanvraag voor bijzondere bijstand bij hun gemeente hadden ingediend en zo ja, waarvoor. Van de chronisch zieken en gehandicapten blijkt 3,5 % (N=82) in 2005 bijzondere bijstand te hebben aangevraagd bij hun gemeente. In een afzonderlijke vraag geven 95 respondenten (4%) aan in 2005 van hun gemeente een bedrag te hebben ontvangen in het kader van een categoriale regeling. Het gemiddeld ontvangen bedrag dat hierbij genoemd wordt is €265 (SD= 254).

Om zicht te krijgen op de samenhang tussen het gebruik van de BU en de BB, hebben we het gerapporteerde wel en niet gebruik van beide regelingen in kruistabellen tegen elkaar afgezet en Cramer's V berekend. Tabel 4.4 laat drie kruistabellen naast elkaar zien: gebruik van de BU afgezet tegen respectievelijk het gebruik van de reguliere BB, het hebben ontvangen van een categoriale BB en de samengevoegde gegevens uit kolom 1 en 2 (die deels overlappen). Cramer's V is in geen van de gevallen significant, hetgeen impliceert dat er geen verband bestaat tussen het al of niet gebruiken van de BU en het al of niet gebruiken van de BB.

Tabel 4.4 Kruistabellen gebruik/niet-gebruik BU versus gebruik/niet-gebruik BB, bijzonder bijstand.

	BB aangevraagd:		Categoriale BB ontvangen		Totaal BB-gebruik	
	Niet	Wel	Niet	Wel	Niet	Wel
BU:						
Niet gebruikt	54%	2%*	54%	2%	53%	3%
Wel gebruikt	42%	2%*	42%	2%	42%	3%
Cramer's V (p)	.006 (ns)		.02 (ns)		.02 (ns)	

* Door afronding zijn de percentages in de kolom 'wel BB aangevraagd' samen hoger dan de in de tekst vermelde 3.5%.

Tabel 4.4 laat zien dat het vrijwel niet voorkomt dat chronisch zieken en gehandicapten over 2004 van beide compensatieregelingen gebruik hebben gemaakt; slechts 2% geeft aan beide regelingen te hebben gebruikt. De kans dat chronisch zieken en gehandicapten de BU niet hebben gebruikt omdat ze al de BB gebruikten is volgens de tabel zeer gering: slechts 3% geeft aan wel BB te hebben aangevraagd of een categoriale vorm van bijzondere bijstand te hebben ontvangen en géén buitengewone uitgaven te hebben afgetrokken over 2004. Zelfs bij deze 3% hoeft de reden van het niet-gebruik van de BU nog niet de compensatie via de BB te zijn geweest.

Omdat het niettemin informatief is om te laten zien waarvoor een (kleine) groep van chronisch zieken en gehandicapten BB heeft aangevraagd geven we in tabel 4.5 de voorzieningen weer die via de BB zijn aangevraagd. De gegevens zijn afkomstig van 82 mensen die in 2005 een aanvraag voor BB bij hun gemeente indienden, en in de vragenlijst aangaven waarvoor deze aanvraag gedaan was. Omdat men voor meer dan één voorziening een aanvraag kan hebben ingediend is het totale aantal voorzieningen in tabel 4.5 groter dan 82.

Tabel 4.5 laat zien dat BB het meest vaak werd aangevraagd voor een tegemoetkoming in de kosten voor een bril (17 keer). Daarnaast rapporteren chronisch zieken en gehandicapten de BB te hebben benut voor o.a. tandartskosten, vervoerskosten, eigen bijdragen aan de AWBZ-zorg (vooral thuiszorg), elektriciteit, kleding en beddengoed, en voor kosten van een pedicure. Zoals onderaan de tabel staat vermeld, kan het zijn dat sommige respondenten hun Wvg-aanvraag (voor vervoersvoorzieningen, rolstoelen en woningvoorzieningen) ten onrechte als een BB-aanvraag hebben opgegeven.

In bijlage 6 laten we de sociaal-demografische kenmerken van de BB-gebruikers zien ten opzichte van die van de niet-gebruikers. Let wel: dit betreft alleen de groep die zelf een aanvraag heeft gedaan voor bijzondere bijstand. Vergelijken we nu de kenmerken van BB-gebruikers (bijlage 6) met de kenmerken van de BU-gebruikers (tabel 4.3), dan wordt duidelijk dat het hier om twee zeer verschillende subgroepen van chronisch zieken en gehandicapten gaat: BU-gebruikers zijn vooral (echt)paren en dan relatief vaak 65+. BU-gebruikers hebben bovendien relatief vaak – ten opzichte van BB-gebruikers - een huishoudinkomen (net) boven bijstandsniveau.

Tabel 4.5 Via de BB aangevraagde ⁴ voorziening of bijdrage in de kosten (2005)

Bril	17
Tandarts	9
Eigen bijdrage AWBZ-zorg (waaronder thuiszorg)	7
Wasmachine / fornuis	7
Auto (kilometervergoeding) / ander vervoer*	5
Elektriciteit / verwarming	5
Kleding en beddengoed	4
Pedicure	4
Gehoorapparaat	3
Woningaanpassingen*	3
Tafeltje Dekje	2
Lidmaatschap bibliotheek/sportclub	2
Fysiotherapie	2
Scootmobiel*	2
Orthopedisch schoeisel, steunzolen	1
Geneesmiddelen	1
Telefoon	1
Verhuizing	1
Premie ziektekostenverzekering	1
Dieet	1
Meubilair	1
Woonkostentoeslag	1
Anders	3
Niet gespecificeerd	14

* Deze voorziening betreft mogelijk een Wvg-aanvraag (ook bij de gemeente) en is in dat geval abusievelijk door de respondent als BB-aanvraag opgegeven.

4.2 Rechthebbend niet-gebruik BU 2005

In deze paragraaf beantwoorden we de vraag welk deel van de respondenten in aanmerking komt voor aftrek van buitengewone uitgaven 2005. Als we deze gegevens combineren met gegevens over het gerapporteerde gebruik, dan kunnen we zien of er sprake is van rechthebbend niet-gebruik. Rechthebbend niet-gebruik doet zich voor als respondenten volgens de berekening wel in aanmerking komen voor aftrek krachtens de BU 2005 maar zelf aangeven daarvan geen gebruik te maken. Vervolgens presenteren we enkele kenmerken van de rechthebbende niet-gebruikers en laten we zien wat de oorzaken en redenen van hun niet-gebruik zijn.

4.2.1 Omvang van de groep rechthebbenden

Op grond van een simulatiemodel (zie bijlage 5) is berekend welk deel van de chronisch zieken en gehandicapten in aanmerking komt voor aftrek krachtens de BU 2005. Simulatie laat zien dat 83% van de totale groep in aanmerking komt voor de BU 2005. Ter vergelijking: Vorig jaar kwam 74% in aanmerking, dat percentage ligt nu flink hoger.

⁴ Niet alle gerapporteerde aanvragen zijn ook toegekend, bleek uit de antwoorden.

Vermoedelijk komt dit doordat de ziektekosten in 2005 hoger liggen dan in 2004, terwijl het inkomen van chronisch zieken en gehandicapten gemiddeld iets gedaald is.⁵

Bijlage 7 bevat de resultaten voor de groepen chronisch zieken en gehandicapten afzonderlijk. In de groep gehandicapten komt een aanzienlijk groter deel volgens de berekeningen in aanmerking dan in de groep chronisch zieken (resp 91% en 74%).

4.2.2 Omvang van het rechthebbend niet-gebruik

Tabel 4.6 laat zien hoe groot het rechthebbend gebruik en niet-gebruik is. We zagen in de vorige paragraaf dat 83% in aanmerking komt. Tabel 4.6 laat zien dat 42% van de respondenten aangeeft de BU 2005 niet te hebben gebruikt terwijl ze volgens de berekening wel in aanmerking zouden zijn gekomen. Dit zijn dus de rechthebbende niet-gebruikers. Wanneer we ons beperken tot degenen die in aanmerking komen voor de BU (83% van de hele groep), rapporteert 51% van hen⁶ geen gebruik te hebben gemaakt van deze aftrekregeling.

Tabel 4.6 Berekend recht en gerapporteerd gebruik BU 2005

	Maakt volgens eigen opgave GEEN gebruik van BU2005	Maakt volgens eigen opgave WEL gebruik van BU2005	Totaal
Komt volgens berekening NIET in aanmerking voor BU2005	14%	4%	17%
Komt volgens berekening WEL in aanmerking voor BU2005	42%	40%	83%
Totaal	56%	44%	100%

Bron: NPCG 2006, bewerking SEO Economisch Onderzoek

In de bovenste rij van de tabel is een kleine groep panelleden (4%) te zien die aangeeft wel gebruik te hebben gemaakt van de BU 2005, terwijl ze daar volgens de berekening niet voor in aanmerking komen. Dit percentage geeft een idee van de omvang van de meetfout van de berekening.⁷

Bij een kleine groep respondenten is de vraag niet ingevuld of ze de BU 2005 hebben benut. Het is voor hen daarom niet mogelijk vast te stellen of hun (wel of niet) gebruik van de regeling wel of niet terecht was. Deze mensen zijn in tabel 4.6 buiten beschouwing gelaten. Van de groep die vorig jaar volgens de simulatieberekeningen in aanmerking kwam gaf 60% destijds aan er géén gebruik van te hebben gemaakt. Vergelijken we de nu

⁵ Aanwijzingen hiervoor vinden we in de rapporten over de financiële situatie van chronisch zieken en gehandicapten (Pannekeet-Helsen & Rijken, 2005, en Pannekeet-Helsen & Rijken, 2006).

⁶ De berekening is: 1.021 (in tabel 4.6: 42%) / 2.018 (in tabel 4.6: 83%) * 100.

⁷ Meetfouten kunnen ontstaan bij de onderzoekers en bij de respondenten. De onderzoekers hebben bijvoorbeeld geen gegevens over het eigen huis bezit en maken daarover veronderstellingen (zie bijlage 5). De respondenten geven aan of ze BU 2005 hebben aangevraagd. Of die aanvraag correct is en wordt gehonoreerd door de fiscus, is niet bekend.

gevonden 51% met de 60% van vorig jaar, dan zien we dat het rechthebbend niet-gebruik is afgenomen.

In bijlage 7 zien we dat het rechthebbend niet-gebruik iets lager is onder gehandicapten (49%) dan onder chronisch zieken (54%). Dit verschil tussen beide groepen is ongeveer even groot als in het voorgaande jaar.

4.2.3 Kenmerken van rechthebbende (niet-)gebruikers

In deze paragraaf gaan we nader in op de respondenten die, ondanks dat ze (volgens onze berekeningen) in aanmerking kwamen voor de BU 2005, er geen gebruik van hebben gemaakt. We vergelijken hun kenmerken met mensen die rapporteren wel gebruik te hebben gemaakt van de regeling en daarvoor volgens berekening ook in aanmerking komen. Het gaat om hun sociaal-demografische kenmerken (tabel 4.7) en om de hoogte van hun standaardziektekosten (exclusief premies) en specifieke uitgaven (tabel 4.8).

In bijlagen 8 en 9 worden de gegevens van tabel 4.7 voor chronisch zieken en gehandicapten afzonderlijk vermeld.

In bijlage 10 wordt tenslotte het gebruik van de BU 2005 per subgroep van de chronisch zieken en gehandicapten weergegeven. In feite is de tabel in bijlage 4 een iets andere weergave van de informatie die in tabel 4.7 wordt gegeven.

Tabel 4.7 laat zien dat rechthebbende niet-gebruikers gemiddeld iets jonger zijn dan de rechthebbende gebruikers van de BU 2005. Daarnaast zien we dat de groep rechthebbende niet-gebruikers iets meer alleenstaanden bevat en paren onder de 65 jaar. Het netto huishoudinkomen per maand ligt wat lager dan in de groep die wel gebruik maakt van de BU. Rechthebbende niet-gebruikers leven relatief vaker van een inkomen uit betaald werk en wat minder vaak van een pensioen of vermogen, een AOW of arbeidsongeschiktheidsuitkering. Ook ervaren zij gemiddeld minder ernstige beperkingen dan de gebruikers van de BU. De verschillen zijn echter niet sterk (Cramer's $V < 2.0$).

In tabel 4.8 staan de standaardziektekosten (excl. premies) en de specifieke uitgaven van de rechthebbende niet-gebruikers en gebruikers vermeld. Deze gegevens zijn gebaseerd op de in de enquête gerapporteerde eigen uitgaven. Uit tabel 4.8 komt naar voren dat - evenals vorig jaar- rechthebbende niet-gebruikers lagere specifieke ziektekosten hebben dan gebruikers. De absolute gemiddelde waarden in tabel 4.8 zijn overigens weinig informatief, omdat er sprake is van een grote spreiding in de gerapporteerde ziektekosten. Dit zien we aan de grote standaarddeviaties (SD).

Tabel 4.7 Kenmerken van rechthebbende niet-gebruikers BU 2005 ten opzichte van rechthebbende gebruikers.

	Rechthebbende niet-gebruikers	Rechthebbende Gebruikers	Cramer's V (p)
Leeftijd			.10 (.000)
25 – 44 jaar	14	9	
45 – 64 jaar	45	41	
65 jaar en ouder	41	50	
Opleiding			.06 (ns)
Geen, lagere school, LBO	50	47	
(M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	17	21	
MBO	15	14	
HBS, HAVO, VWO, MMS	7	6	
HBO, WO	11	13	
Samenstelling huishouden			.11 (.001)
Alleenstaand 65–	14	12	
Alleenstaand 65+	20	20	
Paar 65–	40	35	
Paar 65+	22	30	
Alleenstaand 65- met kinderen	5	3	
Netto maandinkomen			.11 (.006)
minder dan € 850	9	5	
€ 850 – €1.450	40	42	
€ 1.450 – € 1.900	23	23	
€ 1.900 – € 2.300	11	15	
€ 2.300 – € 2.700	7	6	
€ 2.700 – € 3.300	6	6	
meer dan € 3.300	5	3	
Voornaamste inkomensbron			.15 (.000)
Betaalde baan	32	23	
Pensioen, vermogen	14	17	
AOW	37	40	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	10	17	
Andere uitkering	8	4	
Hoofdkostwinnerschap			.00 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	63	63	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	37	37	
Ernst van de beperkingen			.17 (.000)
Geen of lichte beperkingen	41	27	
Matige beperkingen	42	42	
Ernstige beperkingen	18	31	

Bron: NPCG, bewerking SEO Economisch Onderzoek

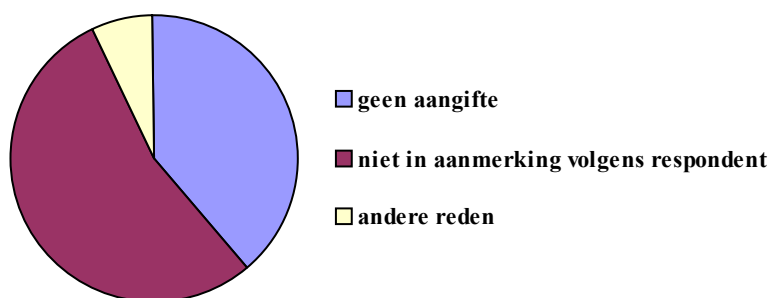
4.2.4 Oorzaken en redenen van het rechthebbend niet-gebruik

Wanneer we kijken naar de oorzaken en redenen van het niet-gebruik van de BU onder de rechthebbende niet-gebruikers, dan blijkt het niet doen van belastingaangifte verantwoordelijk voor 39% van het niet-gebruik. De reden dat men zelf denkt niet in aanmerking te komen voor de aftrek is verantwoordelijk voor 54% van het niet-gebruik en andere redenen zijn verantwoordelijk voor de resterende 7% van het niet-gebruik van de BU 2005 (zie figuur 1). Deze verdeling van aangevoerde redenen komt overeen met die van het voorafgaande jaar.

Tabel 4.8 Ziektekosten over 2005 in € van rechthebbende niet-gebruikers van de BU 2004 ten opzichte van rechthebbende gebruikers

	Rechthebbende niet-gebruikers		Rechthebbende Gebruikers		T (p)
	Gemiddeld €	SD €	Gemiddeld €	SD €	
Chronisch zieken en gehandicapten					
Standaardziektekosten (excl. premies)	183	467	198	453	-0.60 (ns)
Specifieke kosten	367	645	840	1.434	-8.30 (.000)
Chronisch zieken					
Standaardziektekosten (excl. premies)	186	480	183	518	0.09 (ns)
Specifieke kosten	281	538	643	965	-6.10 (.000)
Gehandicapten					
Standaardziektekosten (excl. premies)	179	455	208	401	-1.00 (ns)
Specifieke kosten	437	713	972	1.662	-6.20 (.000)

Figuur 1 Oorzaken en redenen van niet-gebruik BU onder rechthebbenden

5 Samenvatting en beschouwing

De aftrek van buitengewone uitgaven (BU) in het kader van de Wet inkomstenbelasting is voor chronisch zieken en gehandicapten een mogelijkheid om hun eigen uitgaven vanwege ziekte of handicap (gedeeltelijk) te compenseren. Indien de ziektekosten in verhouding tot het inkomen onevenredig hoog zijn, kunnen zij worden aangemerkt als buitengewone uitgaven. In 2004 is de BU aangepast met als doel chronisch zieken en gehandicapten beter te kunnen compenseren voor de meerkosten die zij maken vanwege hun ziekte of handicap. Een belangrijke verandering is dat vanaf 2004 algemene ziektekosten worden onderscheiden van specifieke kosten. Specifieke kosten zouden vooral door chronisch zieken en gehandicapten worden gemaakt, bijvoorbeeld uitgaven aan hulpmiddelen of dieetkosten.

Naar aanleiding van ongerustheid over mogelijk ondergebruik van de BU is vorig jaar door NIVEL en SEO Economisch Onderzoek onderzoek uitgevoerd onder de leden van het NPCG naar de omvang van het gebruik en het rechthebbend niet-gebruik van de BU 2004 (Rijken & Janssens, 2005; Pannekeet-Helsen & Rijken, 2005). Daaruit bleek dat ruim een derde van de mensen met een chronische ziekte of handicap de BU 2004 had benut, terwijl naar schatting circa driekwart van deze groep in aanmerking kwam voor belastingaftrek krachtens de BU. Van degenen die volgens berekening van hun inkomen en ziektekosten in aanmerking kwamen voor de BU, had 60% geen gebruik gemaakt van de regeling. De belangrijkste oorzaak van het niet-gebruik onder deze rechthebbenden was dat men dacht niet in aanmerking te komen voor aftrek van ziektekosten (53% van de rechthebbende niet-gebruikers). Daarnaast had 40% geen belastingaangifte gedaan en 7% had andere redenen om de BU niet te benutten. Drie procent van de chronisch zieken en gehandicapten die de BU niet hadden gebruikt, had in 2004 wel bijzondere bijstand aangevraagd.

Om te kunnen beoordelen of de inspanningen ter stimulering van het BU-gebruik onder rechthebbende chronisch zieken en gehandicapten hun vruchten afwerpen, heeft NIVEL (wederom in samenwerking met SEO Economisch Onderzoek) opnieuw onderzoek gedaan naar het gebruik en niet-gebruik van de BU, nu over het belastingjaar 2005.

Alvorens we de resultaten samenvatten, gaan we in op enkele beperkingen van het uitgevoerde onderzoek. Allereerst is daar de nauwkeurigheid van de gegevens: alle gegevens over de inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op zelfrapportage. De simulatie kan onnauwkeurigheden opleveren, omdat we niet alle benodigde gegevens van de respondenten hebben (zoals eigen huis bezit) en daarover aannames hebben moeten doen.

Belastingaangifte

Uit de gegevens van het onderzoek komt naar voren dat 82% van de mensen met een chronische ziekte of handicap in april 2006 belastingaangifte heeft gedaan (of aangaf dit nog te gaan doen) over 2005. Dat is een toename van 4% ten opzichte van vorig jaar. Het al dan niet aangifte doen blijkt sterk samen te hangen met een schriftelijke attenderings-

wijze van de Belastingdienst. Onder mensen die een attenderingsbrief ontvangen hadden, in welke vorm ook, vonden we beduidend hogere percentages gedane aangiftes.

BU gebruik

Vierenveertig procent van de mensen met een chronische ziekte of handicap heeft de regeling voor buitengewone uitgaven in 2005 (BU 2005) gebruikt. In vergelijking met vorig jaar is dit een toename van 9%, die ongeveer evenredig verdeeld is over mensen met een chronische ziekte en mensen met een handicap.

Wanneer we gebruikers en niet-gebruikers met elkaar vergelijken op sociaal-demografische en ziektekenmerken blijkt dat gebruikers gemiddeld wat ouder zijn dan degenen die aangeven de BU niet te hebben gebruikt. De BU-gebruikers hebben wat vaker een netto huishoudinkomen net boven het sociaal minimum. Daarnaast hebben BU-gebruikers vaker een arbeidsongeschiktheids-uitkering als voornaamste bron van inkomsten. Ook kampen BU-gebruikers gemiddeld met ernstiger beperkingen dan niet-gebruikers. Ook vorig jaar kwam een vergelijkbaar beeld naar voren.

De andere compensatieregeling voor chronisch zieken en gehandicapten met hoge uitgaven is de regeling bijzondere bijstand (BB). Deze blijkt niet te interfereren met de BU-regeling. Ten eerste bleek, evenals vorig jaar, dat maar weinig mensen met een chronische ziekte of handicap gebruik hebben gemaakt van de bijzondere bijstand: 3,5 procent heeft een aanvraag voor de bijzondere bijstand ingediend, 4 procent heeft een bedrag ontvangen in het kader van een categoriale regeling. Dit komt neer op een gecombineerd gebruik van 6%. Vorig jaar was dit 5%. De gegevens wijzen erop dat BB niet vaak als alternatief voor de BU wordt gebruikt. Ten tweede bleek de groep BB-gebruikers een heel andere dan de groep BU gebruikers, wanneer er naar sociaal-demografische gegevens gekeken wordt. Mensen die een aanvraag voor bijzondere bijstand doen zijn vaak alleenstaanden en dan vooral alleenstaanden jonger dan 65 jaar. Het voornaamste kenmerk is hun lage inkomen: ruim een derde van de BB-gebruikers heeft een netto maandinkomen van het huishouden van minder dan €850, en slechts 5% heeft een netto huishoudinkomen van meer dan €1.450 per maand. Uitkeringen vormen de voornaamste inkomensbron van het huishouden. Onder de BB-gebruikers is de chronisch zieke/gehandicapte in bijna 90% van de gevallen zelf verantwoordelijk voor (het grootste deel van) het huishoudinkomen. BU-gebruikers daarentegen zijn vooral (echt)paren en dan relatief vaak 65+. BU-gebruikers hebben bovendien relatief vaak – ten opzichte van BB-gebruikers – een huishoudinkomen (net) boven bijstandsniveau. Dit is ook logisch, aangezien de BB als regeling voor lage inkomensgroepen bedoeld is en de BU door alle inkomensgroepen kan worden aangewend.

Rechthebbenden

Het percentage rechthebbenden op deze regeling is volgens onze berekeningen gestegen ten opzichte van vorig jaar, van 74% naar 83% voor de totale groep. Van de gehandicapten kwam in 2005 een groter deel (91%) in aanmerking voor de BU dan van de chronisch zieken (74%), omdat de eerste groep gemiddeld een lager inkomen en hogere aftrekbare ziektekosten heeft.

Rechthebbend niet-gebruik

Het rechthebbend niet-gebruik is flink afgenomen maar nog altijd aanzienlijk: van de mensen die volgens onze berekeningen in aanmerking komen zegt de helft géén gebruik te maken van de regeling. Vorig jaar was dit 60%. Onder gehandicapten is het rechthebbend niet-gebruik iets lager (49%) dan onder chronisch zieken (54%).

Kenmerken van rechthebbende niet-gebruikers en gebruikers

Rechthebbende niet-gebruikers zijn gemiddeld iets jonger dan de mensen die wel gebruik maken van de BU 2005. Daarnaast zien we dat de groep rechthebbende niet-gebruikers iets meer alleenstaanden bevat en paren onder de 65 jaar. Het netto huishoudinkomen per maand ligt wat lager dan in de groep die wel gebruik maakt van de BU. Rechthebbende niet-gebruikers leven relatief vaker van een inkomen uit betaald werk en wat minder vaak van een pensioen of vermogen, een AOW of arbeidsongeschiktheidsuitkering. Ook ervaren zij gemiddeld minder ernstige beperkingen dan de gebruikers van de BU. De verschillen op sociaal-demografische kenmerken zijn echter niet groot. Waar we wel duidelijke verschillen zien is op het gebied van de ziektekosten. De specifieke kosten van rechthebbende niet-gebruikers zijn beduidend lager dan die van de gebruikers. Begrijpelijk dat zij daarom vaker denken niet in aanmerking te komen. Echter, te vaak denken ze dat toch nog ten onrechte. Naast de 40% die door geen belastingaangifte gedaan te hebben de BU-aftrek misloopt, is dit onder rechthebbenden de meest genoemde reden om geen gebruik te maken van de BU: 53% noemt niet in aanmerking komen als reden!

Conclusie

De belastingaangifte onder chronisch zieken en gehandicapten is iets toegenomen. Het gebruik van de BU onder rechthebbenden is flink toegenomen. De helft van de rechthebbenden maakt echter nog altijd geen gebruik van de BU. Voor een aanzienlijk deel is dit te wijten aan het niet doen van belastingaangifte.

Referenties

- Calsbeek H, Spreeuwenberg P., van Kerkhof M, Rijken M. Kerngegevens zorg 2005. Nationaal Panel Chronisch zieken en gehandicapten. Utrecht: NIVEL, 2006.
- Janssens L, Rijken M, Spreeuwenberg P. Wijziging van de regeling voor buitengewone uitgaven. Inkomenseffecten bij chronisch zieken. Amsterdam: SEO/NIVEL, maart 2005.
- Klerk M de, Iedema J, Campen C van. SCP-maat voor lichamelijke beperkingen op basis van AVO 2003. Werkdocument 121. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, maart 2006.
- Pannekeet-Helsen MJE, Rijken PM. Financiële situatie van chronisch zieken en gehandicapten 2004/2005. Interim-rapportage. Utrecht: NIVEL, november 2005.
- Pannekeet-Helsen MJE, Rijken PM. Financiële situatie van chronisch zieken en gehandicapten 2005/2006. Interim-rapportage. Utrecht: NIVEL, december 2006.
- Rijken M, Bensing J. Het nationaal Patiëntenpanel Chronisch Zieken. Een onderzoeksinfrastructuur voor patiëntgericht onderzoek. TSG tijdschrift voor gezondheidswetenschappen 2000; 78: 93-100.
- Rijken M, Janssens L. Interim-rapportage Niet-gebruik buitengewone uitgavenregeling onder chronisch zieken en gehandicapten. Nationaal Panel Chronisch zieken en Gehandicapten. Utrecht: NIVEL, september 2005.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2004-2005, 29.800 XV, nr. 78. Motie van het lid Noormanden Uyl c.s., voorgesteld 1 april 2005.
- Wit H de. De SCP-maat voor beperkingen. Een technische toelichting. Rijswijk: Sociaal en Cultureel Planbureau, 1997 (werkdocument 40).

Bijlagen

Bijlage 1 Samenstelling van de onderzoeksgroep (N=2.431)*

	Ongewogen N	Ongewogen %	Gewogen %
Leeftijd			
25 – 44 jaar	296	12	12
45 – 64 jaar	1.030	42	42
65 jaar en ouder	1.105	45	46
Opleiding			
Geen, lagere school, LBO	1.096	47	47
(M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	430	19	19
MBO	323	14	14
HBS, HAVO, VWO, MMS	152	7	7
HBO, WO	325	14	14
Samenstelling huishouden			
Alleenstaand 65-	271	12	12
Alleenstaand 65+	480	21	21
Paar 65-	929	40	40
Paar 65+	570	25	24
Alleenstaand 65- met kinderen	81	4	4
Netto maandinkomen van het huishouden			
Minder dan € 850	156	7	7
€ 850 – 1.450	840	37	37
€ 1.450 – 1.900	469	21	21
€ 1.900 – 2.300	310	14	14
€ 2.300 – 2.700	187	8	8
€ 2.700 – 3.300	196	9	9
Meer dan € 3.300	133	6	6
Voornaamste inkomensbron huishouden			
Betaalde baan	711	32	32
Inkomen uit vermogen of pensioen	369	17	17
AOW	797	36	36
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	232	10	11
Andere uitkering	122	6	6
Hoofdkostwinnerschap			
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	1469	63	63
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	871	37	37
Ernst van de beperkingen			
Geen of lichte beperkingen	902	39	38
Matige beperkingen	937	40	41
Ernstige beperkingen	486	21	21

* De onderzoeksgroep bestaat uit 1.618 chronisch zieken (67%) en 806 gehandicapten (33%).

Bijlage 2 Kenmerken van chronisch zieke gebruikers ten opzichte van niet-gebruikers* van de BU 2005 (N=1061)

	Gebruikers %	Niet- gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.17 (.000)
25 – 44 jaar	12	19	
45 – 64 jaar	42	52	
65 jaar en ouder	46	30	
Opleiding			.09 (ns)
Geen, lagere school, LBO	43	41	
(M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	23	18	
MBO	13	17	
HBS, HAVO, VWO, MMS	6	7	
HBO, WO	16	17	
Samenstelling huishouden			.18 (.000)
Alleenstaand 65-	8	8	
Alleenstaand 65+	12	11	
Paar 65-	43	58	
Paar 65+	34	19	
Alleenstaand 65- met kinderen	3	4	
Netto maandinkomen van het huishouden			.12 (.021)
minder dan € 850	3	3	
€ 850 – €1.450	33	24	
€ 1.450 – € 1.900	20	21	
€ 1.900 – € 2.300	16	15	
€ 2.300 – € 2.700	11	13	
€ 2.700 – € 3.300	10	13	
meer dan € 3.300	6	11	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.23(.000)
Betaalde baan	32	52	
Pensioen, vermogen	21	17	
AOW	33	24	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	11	4	
Andere uitkering	3	3	
Hoofdkostwinnerschap			.04 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	60	56	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	40	44	
Ernst van de beperkingen			.23 (.000)
Geen of lichte beperkingen	55	75	
Matige beperkingen	32	21	
Ernstige beperkingen	14	4	

* Er is nog geen onderscheid gemaakt naar rechthebbendheid.

Bijlage 3 Kenmerken van gehandicapte gebruikers ten opzichte van niet-gebruikers* van de BU 2005 (N=1150)

	Gebruikers %	Niet- gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.08 (.031)
25 – 44 jaar	8	12	
45 – 64 jaar	40	44	
65 jaar en ouder	52	45	
Opleiding			.05 (ns)
Geen, lagere school, LBO	46	50	
(M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	20	16	
MBO	13	14	
HBS, HAVO, VWO, MMS	7	7	
HBO, WO	14	13	
Samenstelling huishouden			.10 (.028)
Alleenstaand 65-	15	17	
Alleenstaand 65+	25	26	
Paar 65-	31	34	
Paar 65+	27	19	
Alleenstaand 65- met kinderen	3	5	
Netto maandinkomen van het huishouden			.11 (.039)
minder dan € 850	7	11	
€ 850 – €1.450	43	41	
€ 1.450 – € 1.900	23	19	
€ 1.900 – € 2.300	14	12	
€ 2.300 – € 2.700	5	6	
€ 2.700 – € 3.300	6	7	
meer dan € 3.300	2	4	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.17 (.000)
Betaalde baan	19	28	
Pensioen, vermogen	17	14	
AOW	40	37	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	19	11	
Andere uitkering	5	10	
Hoofdkostwinnerschap			.02 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	65	67	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	35	33	
Ernst van de beperkingen			.13 (.000)
Geen of lichte beperkingen	12	16	
Matige beperkingen	49	57	
Ernstige beperkingen	39	27	

* Er is nog geen onderscheid gemaakt naar rechthebbendheid.

Bijlage 4 Gebruik van BU 2005 onder subgroepen chronisch zieken en gehandicapten.

	Gebruikers %	Niet- gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.13 (.000)
25 – 44 jaar	34	66	
45 – 64 jaar	40	60	
65 jaar en ouder	51	49	
Opleiding			.06 (ns)
Geen, lagere school, LBO (M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	44	56	
MBO	49	51	
HBS, HAVO, VWO, MMS	39	61	
HBO, WO	40	60	
	42	58	
Samenstelling huishouden			.14 (.000)
Alleenstaand 65- Alleenstaand 65+	42	58	
Paar 65- Paar 65+	45	55	
Alleenstaand 65- met kinderen	38	62	
	55	45	
	36	64	
Netto maandinkomen van het huishouden			.11 (.000)
minder dan € 850	37	63	
€ 850 – €1.450	49	52	
€ 1.450 – € 1.900	46	54	
€ 1.900 – € 2.300	47	53	
€ 2.300 – € 2.700	39	61	
€ 2.700 – € 3.300	37	63	
meer dan € 3.300	29	71	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.20 (.000)
Betaalde baan	32	68	
Pensioen, vermogen	47	53	
AOW	49	51	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	63	37	
Andere uitkering	33	67	
Hoofdkostwinnerschap			.02 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	44	56	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	43	57	
Ernst van de beperkingen			.20 (.000)
Geen of lichte beperkingen	34	66	
Matige beperkingen	46	54	
Ernstige beperkingen	60	40	

Bijlage 5: Toelichting bij de berekening van het recht op BU (SEO Economisch Onderzoek)

Afbakening onderzoeksgroep

- Alleen respondenten doen mee waarvan het inkomen bekend is.
- Alleen respondenten doen mee met leeftijd van 25 jaar of ouder op 1 januari 2004.

Schatting verzamelinkomen

Van de respondenten is het netto huishoudinkomen per maand uit de enquête bekend. Dit bedrag is teruggerekend naar een bruto maandinkomen met de daarbij geldende belastingtarieven, premies volksverzekeringen en premies werknemersverzekeringen zoals die door werkgevers worden toegepast. Vervolgens is dit maandbedrag vermenigvuldigd met 12 en is er 8% vakantietoeslag bij opgeteld om een bruto jaarinkomen te krijgen.

Vanuit dit bruto jaarinkomen is voor elke respondent een verzamelinkomen berekend. De belangrijkste stap daarbij is het schatten van de aftrekpost voor het eigen huis. In het NPCG is niet gevraagd naar het eigen huis bezit. Op basis van een substeekproef van ruim 1.100 chronisch zieken uit het Periodiek Onderzoek Leefsituatie van het CBS (POLS, CBS 1998) is het wel of niet bezitten van een eigen huis gerelateerd aan een aantal kenmerken: leeftijd, opleiding, samenstelling van het huishouden en huishoudinkomen. Op deze manier hebben we per respondent in het NPCG kunnen schatten of er sprake is van eigen huis bezit. Wanneer een respondent een huis bezit dan heeft dat een (WOZ) waarde van € 133.000 (CBS, peiling 1-1-1999) en voor 2005 een WOZ waarde van € 225.000. Gemiddeld staat hier een hypotheek tegenover van € 73.700 (voor 2005 met 10% opgehoogd) tegen een rente van 5,56% en voor 2005 4,48% (CBS). Het hypotheekbedrag van € 73.700 komt naar voren wanneer we veronderstellen dat: voor een gemiddelde woning € 133.000 nodig is, een aflossingshypotheek een looptijd heeft van 30 jaar en dat de hypotheek van de laatste 10 jaar allemaal aflossingsvrij zijn en die van daarvoor allemaal aflossingshypotheken.

Andere fiscale regelingen dan de aftrek van hypotheekrente en andere inkomensbronnen (in de Boxen 2 en 3) zijn bij de berekening van het verzamelinkomen buiten beschouwing gelaten.

Simulatie

Op grond van het geschatte verzamelinkomen en de feitelijke ziektekosten is voor elke respondent berekend of deze recht had op BU. Daarbij zijn de volgende veronderstellingen gehanteerd:

- Niet meegeteld in de aftrekbare kosten voor de BU zijn uitgaven aan:
 - rente over schulden voor ziektekosten van voor 2001;
 - bevalling en kraamhulp;
 - begrafenis of crematie;
 - laatste afscheid;
 - adoptie.
- Ontbrekende waarnemingen bij premiekosten, ziektekosten en kosten van hulpmiddelen zijn geïmputeerd met de gemiddelde waarden van groepen respondenten die dezelfde soort kosten hadden. Bijvoorbeeld: een alleenstaande respondent die ziektefondsverzekerd is en die niet aangeeft hoe hoog zijn nominale premie is, krijgt een

waarde toegekend gelijk aan de gemiddelde nominale premie van de alleenstaande ziekenfondsverzekerden in het panel.

- Ontbrekende waarnemingen bij huishoudsamenstelling worden verondersteld (echt)paar te zijn. Indien een (echt)paar bestaat uit een man en een vrouw, dan wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.
- Het voordeel dat met de aftrekmogelijkheid gepaard gaat is berekend als het product van het voor belasting afgetrokken bedrag en het marginale tarief waartegen het inkomen wordt belast. Hierbij is rekening gehouden met de werking van de regeling Tegemoetkoming buitengewone uitgaven (TBU).
- Fiscale voordelen van minder dan € 25 worden niet meegerekend. Deze worden afgerond naar nul.
- Andere fiscale regelingen dan aftrek hypotheekrente en ziektekosten én andere inkomensbronnen (in Boxen 2 en 3) blijven bij deze analyse buiten beschouwing.

Bijlage 6 Kenmerken van gebruikers en niet-gebruikers van de BB

	Gebruikers %	Niet- gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.02 (ns)
25 – 44 jaar	11	12	
45 – 64 jaar	48	43	
65 jaar en ouder	42	45	
Opleiding			.05 (ns)
Geen, lagere school, LBO (M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	53	46	
MBO	22	18	
HBS, HAVO, VWO, MMS	13	14	
HBO, WO	3	7	
	9	14	
Samenstelling huishouden			.21 (.000)
Alleenstaand 65-	33	11	
Alleenstaand 65+	28	20	
Paar 65-	8	41	
Paar 65+	15	24	
Alleenstaand 65- met kinderen	17	3	
Netto maandinkomen van het huishouden			.27 (.000)
minder dan € 850	37	6	
€ 850 – €1.450	57	36	
€ 1.450 – € 1.900	2	21	
€ 1.900 – € 2.300	2	14	
€ 2.300 – € 2.700	0	8	
€ 2.700 – € 3.300	1	9	
meer dan € 3.300	0	6	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.24 (.000)
Betaalde baan	8	33	
Pensioen, vermogen	3	17	
AOW	42	35	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	15	10	
Andere uitkering	32	5	
Hoofdkostwinnerschap			.11(.000)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	90	62	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	10	38	
Ernst van de beperkingen			.11(.000)
Geen of lichte beperkingen	14	39	
Matige beperkingen	44	41	
Ernstige beperkingen	42	20	

Bijlage 7 Berekend recht en gerapporteerd gebruik BU 2005 onder chronisch zieken en gehandicapten

Chronisch zieken

	Maakt volgens eigen opgave GEEN gebruik van BU 2005	Maakt volgens eigen opgave WEL gebruik van BU 2005	Totaal
Komt volgens berekening NIET in aanmerking voor BU 2005	21	5	26
Komt volgens berekening WEL in aanmerking voor BU 2005	40	34	74
Totaal	61	39	100

Bron: NPCG 2006, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Gehandicapten

	Maakt volgens eigen opgave GEEN gebruik van BU 2005	Maakt volgens eigen opgave WEL gebruik van BU 2005	Totaal
Komt volgens berekening NIET in aanmerking voor BU 2005	7	3	10
Komt volgens berekening WEL in aanmerking voor BU 2005	45	46	91
Totaal	52	49	100

Bron: NPCG 2006, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Bijlage 8 Kenmerken van chronisch zieke rechthebbende niet-gebruikers BU2005 ten opzichte van (rechthebbende) gebruikers.

	Rechthebbende niet-gebruikers %	Rechthebbende gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.14 (.001)
25 – 44 jaar	16	10	
45 – 64 jaar	47	41	
65 jaar en ouder	37	50	
Opleiding			.08 (ns)
Geen, lagere school, LBO	49	46	
(M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	18	23	
MBO	15	12	
HBS, HAVO, VWO, MMS	6	6	
HBO, WO	12	13	
Samenstelling huishouden			.14 (.006)
Alleenstaand 65-	9	9	
Alleenstaand 65+	12	14	
Paar 65-	51	39	
Paar 65+	24	36	
Alleenstaand 65- met kinderen	3	3	
Netto maandinkomen van het huishouden			.11 (ns)
minder dan € 850	4	3	
€ 850 – €1.450	33	37	
€ 1.450 – € 1.900	25	22	
€ 1.900 – € 2.300	14	17	
€ 2.300 – € 2.700	9	9	
€ 2.700 – € 3.300	7	8	
meer dan € 3.300	8	4	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.19 (.000)
Betaalde baan	42	27	
Pensioen, vermogen	16	20	
AOW	34	38	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	6	13	
Andere uitkering	3	3	
Hoofdkostwinnerschap			.04 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	56	60	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	44	40	
Ernst van de beperkingen			.22 (.000)
Geen of lichte beperkingen	71	51	
Matige beperkingen	23	33	
Ernstige beperkingen	6	16	

Bron: NPCG, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Bijlage 9 Kenmerken van gehandicapte rechthebbende niet-gebruikers BU2005 ten opzichte van (rechthebbende) gebruikers.

	Rechthebbende niet-gebruikers %	Rechthebbende gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.07 (ns)
25 – 44 jaar	12	9	
45 – 64 jaar	43	41	
65 jaar en ouder	45	50	
Opleiding			.07 (ns)
Geen, lagere school, LBO (M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	52	47	
MBO	17	19	
HBS, HAVO, VWO, MMS	14	15	
HBO, WO	7	5	
	10	1	
Samenstelling huishouden			.11 (.022)
Alleenstaand 65-	19	15	
Alleenstaand 65+	26	24	
Paar 65-	31	32	
Paar 65+	19	26	
Alleenstaand 65- met kinderen	6	3	
Netto maandinkomen van het huishouden			.13 (.024)
minder dan € 850	12	7	
€ 850 – € 1.450	45	45	
€ 1.450 – € 1.900	21	24	
€ 1.900 – € 2.300	9	14	
€ 2.300 – € 2.700	5	4	
€ 2.700 – € 3.300	6	5	
meer dan € 3.300	3	2	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.14 (.002)
Betaalde baan	24	21	
Pensioen, vermogen	12	14	
AOW	39	41	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	13	19	
Andere uitkering	12	5	
Hoofdkostwinnerschap			.04 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	69	65	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	31	35	
Ernst van de beperkingen			.13 (.001)
Geen of lichte beperkingen	14	11	
Matige beperkingen	58	49	
Ernstige beperkingen	28	41	

Bron: NPCG, bewerking SEO Economisch Onderzoek

Bijlage 10 Kenmerken van rechthebbende niet-gebruikers BU2005 ten opzichte van (rechthebbende) gebruikers, onder subgroepen chronisch zieken en gehandicapten.

	Rechthebbende niet-gebruikers %	Rechthebbende gebruikers %	Cramer's V (p)
Leeftijd			.10 (.000)
25 – 44 jaar	62	38	
45 – 64 jaar	54	46	
65 jaar en ouder	47	53	
Opleiding			.06 (ns)
Geen, lagere school, LBO	54	46	
(M)ULO, MAVO, drie jaar HBS	47	53	
MBO	54	46	
HBS, HAVO, VWO, MMS	56	46	
HBO, WO	47	53	
Samenstelling huishouden			.11 (.001)
Alleenstaand 65-	55	46	
Alleenstaand 65+	52	48	
Paar 65-	55	45	
Paar 65+	43	57	
Alleenstaand 65- met kinderen	64	36	
Netto maandinkomen van het huishouden			.11 (.006)
minder dan € 850	64	36	
€ 850 – € 1.450	50	50	
€ 1.450 – € 1.900	51	49	
€ 1.900 – € 2.300	44	56	
€ 2.300 – € 2.700	54	46	
€ 2.700 – € 3.300	52	49	
meer dan € 3.300	66	34	
Voornaamste inkomensbron huishouden			.15 (.000)
Betaalde baan	60	40	
Pensioen, vermogen	48	52	
AOW	50	50	
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	39	61	
Andere uitkering	66	34	
Hoofdkostwinnerschap			.003 (ns)
Chronisch zieke/gehandicapte hoofdkostwinner	52	49	
Chronisch zieke/gehandicapte geen hoofdkostwinner	52	48	
Ernst van de beperkingen			.17 (.000)
Geen of lichte beperkingen	61	39	
Matige beperkingen	51	49	
Ernstige beperkingen	38	62	

Bron: NPCG, bewerking SEO Economisch Onderzoek